

LANDEN VAN EUROPA

Turkije

1 Vlag



2 Ligging op Europese kaart

Turkije, officieel de Republiek Turkije, is een land dat voor het grootste deel in Azië ligt, op het schiereiland Anatolië (of Klein-Azië) tussen de Middellandse Zee en de Zwarte Zee, echter om politieke en culturele redenen wordt het dikwijls tot Europa gerekend.

Een klein deel rond de grootste stad Istanboel ligt in Europa. Het Aziatische en het Europese deel worden gescheiden door de Dardanellen, de Zee van Marmara en de Bosporus, die gezamenlijk de Middellandse Zee met de Zwarte Zee verbinden. Turkije grenst aan acht landen: Bulgarije in het noordwesten, Griekenland in het westen, Georgië in het noordoosten, Armenië, Azerbeidzjan en Iran in het oosten, Irak en Syrië in het zuidoosten.

3 Oppervlakte

De oppervlakte van Turkije is 783.562 vierkante kilometer. Dat is bijna 19x groter dan Nederland.

4 Bevolking

Het aantal inwoners van Turkije is 76.805.524. Hiervan zijn 73% Turken, 21% Koerden, 2% Tsjerkessen, 2% Arabieren, 0,5%Lazen, 0,1% Syriërs, 0,06% Armeniërs en 0,01% Abchazen. Gemiddeld wonen er 98 mensen op een vierkante kilometer.

5 Hoofdstad en enkele belangrijke steden

De hoofdstad van Turkije is Ankara (4,1 miljoen inwoners). (Er zijn meer dan 300 grotere en kleinere steden in Turkije). Enkele andere grote steden, met inwoneraantal in miljoenen, zijn: Istanboel (12,5 miljoen), İzmir (3,1 miljoen), Bursa (2,1 miljoen), Adana (1,6 miljoen).

6 Geschiedenis: globale perioden, belangrijkste personen

In 1876 wordt de eerste Turkse grondwet aangenomen. Van 1912-1913 woedt de Balkan-oorlog en verliest Turkije Albanië en Noord-Griekenland. Na de Eerste Wereldoorlog van 1914-1918 blijft alleen het kernland Anatolië (het tegenwoordige Turkije) over. In 1922 wordt sultan Mohammed VI afgezet; dit betekent het onherroepelijk einde van het Osmaanse Rijk. De republiek Turkije wordt in 1923 uitgeroepen; hoofdstad is Ankara en eerste president Mustafa Kemal (in 1935 Atatürk genaamd, overleden in 1938). In 1928 wordt de islam als staatsgodsdienst afgeschaft en het Arabisch alfabet vervangen door het Latijns. In 1934 krijgen vrouwen actief en passief kiesrecht. Turkije blijft in de Tweede Wereldoorlog neutraal. In 1952 treedt Turkije toe tot de Navo. Het Turkse leger verhindert in 1974 de inlijving van Cyprus door Griekenland. In 1983 wordt een nieuwe grondwet vastgesteld en worden verkiezingen gehouden na 3 jaar militair regiem. Turkije vraagt in 1987 het lidmaatschap van Europa aan, maar die wordt in 1990 afgewezen. Turkije ondersteunt in 1990-1991 de anti-Iraakse alliantie in de Golfoorlog. In 1994 neemt Turkije deel aan de VN-acties in Bosnië.

7 Staatsvorm

Turkije is een democratische parlementaire republiek. De hoofdstad en de regeringszetel van het land is Ankara. Het staatshoofd is een president, voor een periode van vijf jaar gekozen. De grondwet voorziet

in één kamer, de Nationale Assemblée, bestaande uit 550 leden, met algemeen kiesrecht gekozen voor een periode van vijf jaar.

Turkije hoort bij de G20, een groep die de 20 grootste economieën van de wereld bij elkaar brengt. Het is mede-oprichter van de Verenigde Naties, de Organisatie van de Islamitische Conferentie, de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling en de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa. Het is ook een lid van de Raad van Europa sinds 1949 en lid van de NAVO sinds 1952. Sinds 2005 onderhandelen Turkije en de Europese Unie over toetreding van Turkije tot de EU. Het volkslied is İstiklâl Marşı (Onafhankelijkheidslied)
29 oktober is de nationale feestdag.

8 Regio's en departementen

Turkije is verdeeld in 7 regio's. Staatkundig/bestuurlijk is het land verdeeld in 81 provincies. Deze zijn weer onderverdeeld in 923 districten.

9 Infrastructuur

Turkije heeft een uitgebreid wegennet, met een totale lengte van 386.000 km, waarvan meer dan 1/3 verhard. Het spoorwegennet is 8682 km lang, waarvan 1524 km geëlektrificeerd. Zeker de grote steden zijn prima bereikbaar met de trein. Behalve de twee internationale luchthavens bij Istanboel, heeft Turkije nog 9 andere internationale vliegvelden en rond de 40 kleinere vliegvelden. Aan de zuid/westkust ligt een groot aantal havensteden.

10 Klimaat

Turkije ligt niet alleen cultureel, maar ook qua klimaat op een kruispunt. Het Oosten van het land en centraal-Anatolië bezitten een uitgesproken landklimaat met zeer hete zomers en ijskoude winters waarin zeer veel sneeuw kan vallen. De gebieden langs de Middellandse Zee hebben een mediterraan klimaat terwijl de noordkust een warm zeeklimaat heeft. Het Zuidoosten, uitgezonderd het berggebied in het extreme Zuidoosten, is overwegend droog en plaatselijk zelfs woestijnachtig. Turkije heeft gedeelten met zeer weinig neerslag, waar dan ook zoutmeren zijn gevormd. Vanaf İzmir gaande van West naar Oost neemt de hoeveelheid neerslag langzaam af, maar langs de noord- en zuidkust valt relatief veel regen, met name in het noordelijk kustgebied.

11 Rivieren en meren

Turkije is rijk aan rivieren en meren. Kenmerkend voor Turkije zijn uitgestrekte vlakten die aan alle zijden afgebakend worden door de gebergten. Door deze vlakten slingeren tientallen rivieren die voor een groot deel nog helemaal natuurlijk zijn, dus met vlechtpatronen, stroomruggen, rivierduinen, veel moerassen. Belangrijkste en bekendste rivieren zijn de Tigris (523 km) en de Eufraat (1263 km). De meeste rivieren zijn niet geschikt voor de scheepvaart, maar wel voor de energie-opwekking (stuwdammen en –meren). Langste rivier is de Kizilirmak (1355 km). Centraal Turkije ontvangt weinig regen maar heeft anderzijds een sterke verdamping waardoor er middenin de driehoek Konya - Ankara - Kayseri een groot zoutmeer, het Tuz Gölü is ontstaan. In het westen lijkt het landschap op dat van Griekenland: deels met bos begroeid heuvelland, plaatselijk tot berglandschap, met veel kleinere rivieren.

12 Gebergten

Turkije ligt gemiddeld meer dan 800 m boven zeeniveau en kent een groot aantal geïsoleerde gebergten die het lokale klimaat sterk beïnvloeden. Aan de noordzijde zijn dit onder meer de Uludag bij Bursa (2560 m (dag of daglari is Turks voor gebergte) het noordelijk kust- of regengebergte oostelijk en westelijk van Samsun (toppen tot 1775 m), Karagöl dag (3025 m), Zigana dag (3000 m), Soganli dag (3385 m) bij Giresun, Rize daglari (3711 m), Kackar dag (3937 m) bij Trabzon (het klassieke keizerrijk Trebizonde). Aan de zuidzijde liggen langs de kust het Mentese Dag (1750 m), het Ak dag (3025 m) en de

zeer uitgestrekte Toros Daglari (3585 m) en de Aladag (3734 m). Geïsoleerd liggende gebergten in het oosten die een duidelijk eigen klimaat hebben, zijn de Süphan dag (4404 m) noordelijk van het Vanmeer dat zelf op 1720 m hoogte ligt, het Ararat-massief (5165 m), de Palandöken dag (3124 m), Sat daglari (3630 m) en de Cilo dag (4168 m) in het verre zuidoosten. De toppen van deze gebergten zijn vaak tot ver in het jaar besneeuwd, wat het omliggend gebied tot ver in het seizoen van smeltwater voorziet. In de streek rond Erzurum (op ca. 1850 m boven zeeniveau) duurt het groeiseizoen slechts 3-4 maanden: van juni tot september; de rest van het jaar ligt er sneeuw.

Turkije ligt in een gebied met een complexe tektonische structuur. Het grootste deel van Turkije ligt op de Anatolische Plaat, ingeklemd tussen de naar elkaar toe bewegende Euraziatische en Arabische platen. In het noorden wordt de Anatolische plaat begrensd door de Euraziatische Plaat. De Noord-Anatolische Breukzone heeft vele zware aardbevingen veroorzaakt. De begrenzing met de Arabische plaat wordt gevormd door de Oost-Anatolische Breukzone. Dit is de breukzone waarlangs de beving bij Bingöl op 1 mei 2003 zich naar men aanneemt heeft voorgedaan. Als gevolg van de grootschalige bewegingen wordt het Anatolische blok naar het westen gedreven. Dit veroorzaakt niet alleen seismische activiteit in het noorden en in het oosten van Turkije maar ook in het westen, langs de kusten van de Middellandse Zee.

13 Nationale en regionale parken

In Turkije zijn 33 nationale parken.

14 Industrie en economie

Sinds 2001 neemt de regering in Ankara vergaande maatregelen om de economie te verbeteren. Daarvoor was er geen sprake van een voldragen vrijemarkteconomie: een groot deel was in handen van de staat, de inflatie was enorm, de openbare financiën functioneerden slecht, het overheidstekort was hoog en er was veel corruptie. In 2000 en 2001 werd Turkije door een zware financiële en economische crisis getroffen. Onder leiding van Kemal Derviş werd een indrukwekkend aantal economische hervormingen doorgevoerd, ondersteund door het Internationaal Monetair Fonds (IMF). De bancaire sector werd geherstructureerd en er werd een begin gemaakt met de liberalisering van de energiesector.

Vanaf de tweede helft van 2003 heeft de Turkse regering veel wetten aangenomen die leidden tot verdere hervormingen. Een voorbeeld is de wet op de buitenlandse investeringen, die het investeringsklimaat voor buitenlanders sterk verbeterde.

De economische groei is gebaseerd op een aantal eigenschappen van Turkije zelf: een redelijk goed opgeleide, jonge bevolking, lage arbeidskosten en een kruisligging ten opzichte van Europa, Azië en het Midden-Oosten.

Turkije is rijk aan delfstoffen: bruinkool, chroom, koper, borax, aardolie, aardgas, bauxiet, ijzer, mangaan. Belangrijkste productiemiddelen in de industrie: vooral textielindustrie, daarnaast ook levensmiddelen, staal-, automobiel-, papier-, elektronica-, petrochemische en chemische industrie. Exportproducten: halffabricaten, kleding, voedingsmiddelen, auto's.

15 Wijnbouw

Turkije ligt in een zeer geschikte klimaatzone voor de aanbouw van druiven, en heeft een wijnbouw historie ver voor die van de Romeinen en de Grieken. Er werd al 2000 v. Chr. wijnbouw bedreven.

Turkije behoort tot de zes grootste wijnproducenten ter wereld. In Turkije, of beter gezegd Klein-Azië, wordt al duizenden jaren wijn geproduceerd. Met de komst van de islam werd dit zeer sterk beperkt, omdat alcoholconsumptie binnen deze godsdienst officieel niet geoorloofd is. Hoewel wetten ten aanzien van wijnproductie versoepeld zijn sinds Atatürk, wordt vandaag de dag slechts ongeveer twee procent van de landelijke druivenoogst gebruikt voor de productie van wijn. Vooral de wijnconsumptie van toeristen die in Turkije verblijven heeft de wijnproductie van het land gestimuleerd.

16 Landbouw

De landbouw speelt een belangrijke rol in de Turkse economie. Ongeveer 28 miljoen hectare (36 procent van de totale grond) wordt hiervoor gebruikt. Vanwege de verschillende klimaatzones kunnen het hele jaar door de meeste groenten worden verbouwd. Intensieve landbouw vindt vooral plaats in West-Anatolië, de Egeïsche regio en langs de zuidkust. De landbouwsector in Turkije is gefragmenteerd en bestaat uit ongeveer 25.000 kleine boeren. Met het oog op het lidmaatschap van de EU zullen in de landbouwsector nog belangrijke hervormingen moeten worden doorgevoerd.

De sector brengt een breed scala aan landbouwproducten voort: naast groente en fruit ook granen, katoen, zonnebloemen en andere oliegewassen, maïs, suikerbieten, aardappelen, thee, wijn, noten, olijven, vijgen. Belangrijke Turkse exportproducten zijn gedroogd fruit, en in mindere mate tabak en hazelnoten. In de veeteelt gaat het vooral om schapen, geiten, runderen, pluimvee.

17 Bosbouw

Bosbouw is voor timmer- en brandhout. Ongeveer een vierde deel van het land bestaat uit bosgebied. 85% van de bossen is van de staat.

18 Godsdienst

Turkije is een islamitisch land. Het grootste deel van de bevolking hangt de soennitische vorm van islam aan. De islam is een belangrijk onderdeel van het dagelijks leven. Zo kent Turkije de meeste moskeeën ter wereld en nationale feestdagen zijn gebaseerd op belangrijke islamitische dagen (Offerfeest, Suikerfeest). Besnijdenissen zijn vaak feestelijke gebeurtenissen. Politieke partijen met een islamitisch-rechts signatuur doen het goed bij verkiezingen. Daarnaast hangt een aanzienlijk deel van de bevolking het alevitisme aan (ca. 15 miljoen) en in geringe mate komt het christendom voor.

19 Onderwijs

Het onderwijs is sinds 1923 een staatsaangelegenheid, hoewel er ook koranscholen bestaan. Er is tot 14 jaar leerplicht, onderwijs is tot en met de universiteit gratis. Vooral op het platteland in het oosten en onder oudere meisjes is het werkelijke schoolbezoek niet algemeen. Op het platteland kampt men met een tekort aan leermiddelen en een gebrek aan leraren. Na vijf jaar lager onderwijs kun je naar een middenschool en een lyceum van elk drie jaar, die worden afgerond met staatsexamens. Er zijn meer dan 200 universiteiten (de grootste in Istanbul, Ankara, Izmir, Erzurum en Trabzon). Er zijn ruim 400 scholen voor hoger beroepsonderwijs en ongeveer 1600 technische beroepsopleidingen. Ongeveer 30.000 Turken met rijke ouders studeren in het buitenland, vaak in Duitsland. Om het analfabetisme te bestrijden, zijn overal in het land leeszaal en bibliotheken gevestigd, waar ook aan volwassenen lees- en schrijfcursussen worden gegeven.

20 Cultuur

Tot de stichting van de Turkse republiek in 1923 was de kunst onderworpen aan de regels van de islam. Het was verboden leven, dat een eeuwige ziel heeft af te beelden. De Turks-islamitische kunst uitte zich daarom in de decoratie van tal van gebruiksvoorwerpen en gebouwen.

In de Turkse musea en moskeeën vind je tal van kunstobjecten uit deze tijden. Prachtig en subtiel gekleurde, geglazuurde tegels, glaswerk, schitterend gekalligrafeerde korans, nauwgezet bewerkte sieraden en rijkelijk borduurde kledingstukken. Voorbeelden van de Ottomaanse architectuur zijn de Sülmaniye moskee in Istanbul en diens kleinere evenknie, de Selimiye moskee in Edirne. Ook de literatuur in het Ottomaanse rijk was gebonden aan de islamitische regels. Gebeurtenissen, hoe klein ook, waren altijd verbonden met een religieus aspect. Er gebeurde niets dat niet leidde tot een ingrijpen van hogerhand. In een samenleving waarin alles verbonden was met het goddelijke, spreekt het natuurlijk voor zich dat de meeste kunstvoorwerpen zich in de moskeeën en andere religieuze plaatsen bevonden, en nog altijd te vinden zijn. De wereld van de Ottomaanse kunst was de wereld

van de moskee. In heel Turkije zijn theehuizen te vinden. Traditioneel is het theehuis het domein van de man, die zich hier samen met zijn vrienden vermaakt met een spelletje. Turks fruit en tapijten zijn over de hele wereld bekend.

Muziek maakt een belangrijk deel van de Turkse cultuur uit en de Turkse muziekindustrie is dan ook erg groot. Turkse muziek kent vele stijlen. Traditionele Turkse muziek uit Centraal-Azië maakt gebruik van snaar- en slag-instrumenten. Traditionele etnische muziek, die vaak gebruik maakt van andere instrumenten, is nog steeds populair. Componisten als Haydn, Mozart en Beethoven schreven stukken die geïnspireerd waren door de Ottomaanse marsmuziek. Bekende voorbeelden hiervan zijn natuurlijk de Rondo Ala Turca van Mozart en de Turkse Mars van Beethoven. Sinds de modernisering van Turkije in de jaren 30 van de vorige eeuw ging westerse muziek een belangrijkere rol spelen in de Turkse muziek, maar pas vanaf de jaren 50 werden westerse muziekstijlen echt belangrijk in de Turkse muziekindustrie. Tussen de jaren 70 en 80 verloor westerse muziek wat aan populariteit ten opzichte van Arabesque, een Arabisch geïnspireerde muziekstijl. Sinds de jaren 90 wint westerse muziek weer aan populariteit. Muziekgenres als Hip-Hop, Reggae, Metal en elektronische dansmuziek namen erg toe in populariteit. Turkse artiesten geven hier hun eigen draai aan.

21 Eten en drinken

De Turkse keuken is een internationaal gewaardeerde keuken met een lange traditie. De variatie van het eten in Anatolie komt voort uit de talloze invasies van vreemde volkeren, die een spoor van kookstijlen hebben achtergelaten in het gebied. Een andere reden voor de diversiteit van de Turkse keuken is dat, op hun weg uit Centraal-Azië, de Oghuz Turken in hun rijken zoals het Ottomaanse en Seljoekse Rijk, de bevolking van Iran, Irak, Egypte en de Balkan integreerde en hun kookkunst overnam. De Ottomaanse Sultans hadden in het Topkapi-paleis in Istanbul een gigantische keuken waardoor, onafhankelijk van de welstand van de bevolking, de luxueuze Turkse kookkunst, zoals wij die nu kennen, behouden bleef en uitgebreid werd. Op het platteland bleven daarnaast regionale en etnische keukens in stand. De traditionele Centraal-Aziatische Turkse keuken heeft ook veel blijvende invloed gehad op de keukens van Europa en het Midden-Oosten. Zo is Yoghurt, het belangrijkste onderdeel van het Griekse Tzatziki, een typische Turkse nomadendrank. De gerechten zijn meestal gebaseerd op vers fruit en groente, gegrild vlees of vis en vele soorten salades. De diverse schotels worden vaak begeleid door yoghurt en sauzen. Elke regio heeft in Turkije zijn eigen, vaak etnische, keuken. De Turkse keuken die wij in het westen kennen maakt gebruik van een groot scala aan kruiden, noten, fruit en groenten. Meestal is een maaltijd een combinatie van diverse gerechten. Veel soepen, rijstschotels en bijna altijd brood maken voor Turken deel uit van de dagelijkse kost.

De nationale drank is raki. Deze anijslikeur wordt gewoonlijk aangengelgd met water en wordt dan melkwit van kleur. Over het algemeen wordt raki eerder bij het eten gedronken dan ervoor. Na de maaltijd wordt uit kleine kopjes Turkse koffie (Turks: kahve) gedronken. Turken drinken de hele dag door thee (Turks: çay) uit kleine glaasjes. Een minder bekende Turkse drank, die vooral in Centraal-Azië geproduceerd wordt, is kumis. Dit drankje wordt uit gefermenteerde paardenmelk gemaakt en bevat zo'n 2% alcohol.

22 Taal

In Turkije is Turks de enige officiële taal. Tot de vele minderheidstalen behoren Koerdisch, Arabisch, Armeens, Aramees, Zaza(ki), Lazisch, Georgisch, Adyghe, Ladino en andere. Sinds 1928 wordt het Turks volgens het Latijns alfabet geschreven. Het huidige Turks heeft veel leenwoorden overgenomen uit het Frans en het Arabisch. Tot in het westen van China wordt op de Kaukasus en in Centraal-Azië nog door miljoenen mensen een Turkse taal gesproken. In het oosten van Turkije worden Koerdische dialecten gesproken. De tot dan toe verboden Koerdische taal mocht door de overheid in 1991 weer in het openbaar worden gebruikt, maar er zijn nog steeds gevallen van onderdrukking.

23 Geldeenschap

De munteenheid in Turkije is de Nieuwe Turkse Lira.

24 Media

In Turkije zijn meer dan 40 nationale kranten verkrijgbaar. De Hürriyet, Posta Gazetesi en Zaman zijn de grootste. Daarnaast worden er honderden andere, regionale kranten en tijdschriften verspreid.

De nationale Turkse radio- en televisiezender is TRT. Daarnaast zijn er tientallen regionale, commerciële zenders.

25 Belangrijkste monumenten en topics

Anatolië, het grote schiereiland waar Turkije op ligt, heeft een bijzonder rijke geschiedenis van vele verschillende volkeren: Hettieten, Assyriërs, Grieken, Armeniers, Perzen, Seldjoeken en Ottomanen. De gebeurtenissen in Anatolië hebben in meer of mindere mate invloed gehad op de Europese cultuur. Slechts enkele simpele voorbeelden maken dit duidelijk: Troje, Pergament papier, eerste geldmunt, apostel Paulus, Sint Nicolaus en vele meer.

Dat er in Turkije zo veel historische gebouwen intact zijn gebleven komt doordat tijdens de Ottomaanse periode vaak restauratiewerk werd verricht. Grote historische steden als Istanboel, Bursa, Edirne en İzmir zijn erg in trek bij toeristen, maar verspreid over het land vind men nog honderden historische locaties, zoals de vele oude Griekse ruïnesteden Troje, Efeze, Pergamon, Milete, Hierapolis, Myra, Priëne, Aphrodisias, Termessos, Sagalassos, Xanthos, Assos, Kaunos, Side, Sardis, Cnidus, Phaselis en Didyma. In Aspendos is het best bewaarde theater uit de Oudheid te vinden. Hattusa is de ruïne-hoofdstad van het oude rijk van de Hettieten. Typische Turkse architectuur vind men onder andere in de stad Safranbolu. Minder bekende historische plaatsen zijn bijvoorbeeld Diyarbakir, Mardin, Şanlıurfa en Nusaybin, oude Assyrische steden, nu voornamelijk bewoond door Koerden, waar men nog steeds veel historische gebouwen kan bezichtigen. In het zuid-oosten vind men ook Göbekli Tepe, met het tot nu toe bekende oudste (zo'n 11.500 jaar oud) tempelcomplex ter wereld en Ani, een Armeense ruïnestad. Het noord-oosten van Turkije, nabij de stad Trabzon heeft een milder klimaat dan de rest van Turkije en is bijzonder groen en bergachtig, waardoor het in trek is bij wandelaars. Het centrale gedeelte van Anatolië, Cappadocië staat bekend om zijn ondergrondse steden, uitgehakte woningen en kerken en uitgestrekte vlakten.